МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну
Кафедра професійної освіти
Інститут модернізації змісту освіти
Харківський національний університет імені В.Н . Каразіна
Кафедра гігієни та соціальної медицини
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
XII Всеукраїнської заочної
науково – практичної конференції
(30 квітня 2026 року, м. Київ)

КИЇВ 2026

УДК 355.58
ББК 68.69
П78
Редакційна колегія:

Шмалєй С.В. - доктор педагогічних наук., професор (головний редактор);
Яшанов С.М. - доктор педагогічних наук., професор (відповідальний редактор);
Шевченко В.В. – кандидат педагогічних наук, професор (заступник відповідального редактора)
Богатов О.І.- кандидат технічних наук, професор;
Володченкова Н.В. -кандидат технічних наук, доцент;
Виноградчий В.І. – доктор економічних наук, професор;
Гвоздій С.П.–доктор педагогічних наук, професор;
Дашковська О.В - кандидат хімічних наук, доцент;
Крутов В.В.- доктор юридичних наук, професор;
Мазепа М.А. – доктор медичних наук, професор;
Міхановська Н.Г.- доктор медичних наук, ст. науковий співробітник
Федорчук- Мороз В.І. - кандидат технічних наук, доцент;
Литвиновський Є.Ю. – кандидат педагогічних наук, ст. науковий співробітник
Редька І.В.- кандидат біологічних наук, доцент;
Слюсаренко Н.В. – доктор педагогічних наук, професор;
Постолатій Т.О. – начальник штабу цивільного захисту університету імені Михайла Драгоманова,(відповідальний секретар).

Затверджено до друку Організаційним комітетом XII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції «Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України»

Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: Матеріали XII Всеукраїнської заочної науково - практичної конференції. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026 . – 205 с. Електронне видання

ISBN 978-966-931-352-2

Матеріали конференції висвітлюють результати різноспрямованих теоретичних і прикладних різноспрямованих досліджень в сфері цивільного захисту, розкривають сучасний стан, напрями та перспективи розвитку освіти в галузі цивільної безпеки та формування культури безпеки життєдіяльності

УДК 355.58
ББК 68.69
П78

ISBN 978-966-931-352-2

© Автори статей, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ ДО КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Шека К.О
Національний університет «Київський авіаційний інститут»
Факультет наук про здоров'я
7898153@stud.kai.edu.ua

У сучасних умовах глобальних кліматичних змін питання забезпечення безпеки цивільної авіації набуває особливої актуальності. Зростання частоти та інтенсивності небезпечних природних явищ, таких як сильні зливи, грози, турбулентність, спека та обледеніння, створює додаткові ризики для функціонування авіаційної галузі.

Кліматичні зміни безпосередньо впливають на всі етапи авіаційної діяльності: від планування польотів до експлуатації повітряних суден та функціонування аеропортової інфраструктури. Зокрема, підвищення температури повітря призводить до зниження підйомної сили літаків, що може вимагати обмеження злітної маси або збільшення довжини злітно-посадкових смуг. Інтенсивні опади та паводки можуть спричиняти підтоплення аеродромів, а сильні вітри та грози — ускладнювати виконання польотів.

Важливим аспектом є моніторинг та прогнозування кліматичних ризиків. Використання сучасних метеорологічних систем, супутникових технологій та цифрових платформ дозволяє своєчасно виявляти небезпечні явища та мінімізувати їх вплив. Це відповідає напрямку розвитку систем управління ризиками в умовах техногенно-екологічних загроз.

Підвищення стійкості цивільної авіації передбачає комплекс заходів, серед яких: модернізація аеропортової інфраструктури з урахуванням кліматичних змін, впровадження адаптивних технологій у конструкцію літаків, удосконалення систем управління повітряним рухом, а також підвищення рівня підготовки персоналу до дій в умовах екстремальних погодних явищ.

Таким чином, забезпечення стійкості цивільної авіації до кліматичних ризиків є важливою складовою екологічної безпеки та потребує системного підходу, що поєднує моніторинг, прогнозування та впровадження адаптаційних заходів.

КІБЕРБЕЗПЕКА ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Ющенко А.П.
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
кафедра професійної освіти
a.p.yushchenko@udu.edu.ua

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України кіберпростір перетворився на один із ключових вимірів гібридної війни. Поряд із традиційними військовими загрозами держава та суспільство стикаються з масштабними кіберзагрозами, спрямованими як на об'єкти критичної інформаційної інфраструктури, так і безпосередньо на цивільне населення.

По-перше, воєнний стан супроводжується різким зростанням кіберзагроз соціального характеру: фішингові кампанії, розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, маніпулятивний контент, шахрайство під виглядом благодійних зборів, а також масове поширення дезінформації та психологічних інформаційних операцій. Основною ціллю таких дій є дестабілізація суспільства, підрив довіри до державних інституцій і послаблення морально-психологічного стану населення. Цивільне населення виступає як основний об’єкт впливу, а цифрові платформи — як інструмент швидкого та масового поширення ворожих наративів.

По-друге, вразливість цивільного населення у кіберпросторі значною мірою зумовлена недостатнім рівнем цифрової грамотності та обмеженим розумінням актуальних кіберризиків. У кризових умовах громадяни часто діють емоційно, що підвищує ймовірність успішних соціально-інженерних атак. Таким чином, проблема кібербезпеки виходить за межі суто технічної площини й набуває соціально-освітнього виміру.

По-третє, важливу роль у забезпеченні кібербезпеки населення відіграє держава, яка в умовах воєнного стану має посилювати нормативно-правове регулювання, міжвідомчу координацію та інформаційну взаємодію з громадянами. Водночас ефективність таких заходів значною мірою залежить від рівня довіри населення до офіційних джерел інформації та оперативності комунікації.

Недостатній рівень цифрової та кібергігієнічної грамотності населення є важливим чинником ризику. В умовах стресу, невизначеності та дефіциту часу громадяни часто нехтують базовими правилами безпеки: переходять за сумнівними посиланнями, поширюють неперевірену інформацію, не використовують двофакторну автентифікацію (2FA). Це створює додаткові можливості для зловмисників і ускладнює загальну систему кіберзахисту. У цьому контексті кібербезпека населення набуває особливого значення як складова національної та інформаційної безпеки.

Тому, роль держави в умовах воєнного стану полягає не лише в технічному захисті інформаційних систем, а й у формуванні ефективної моделі взаємодії з населенням. Важливими складовими такої моделі є розвиток нормативно-правової бази у сфері кібербезпеки, оперативне інформування громадян про актуальні загрози, а також підтримка освітніх та просвітницьких ініціатив.

Кібербезпека населення в умовах воєнного стану є багатовимірною проблемою, що поєднує технічні, правові, соціальні та освітні аспекти. Її ефективне вирішення можливе лише за умови комплексного підходу, який передбачає взаємодію держави, наукової спільноти, освітніх інституцій та самих громадян.

МОДЕЛЮВАННЯ КІБЕРЗАХИЩЕНОЇ СИСТЕМИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СВІТЛОФОРНИМИ ОБ'ЄКТАМИ В КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА

Яковлева А.С., Крайнюк О.В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
alenauvarova@ukr.net

В умовах розбудови розумного міста особливого значення набуває впровадження інтелектуальних транспортних систем, де адаптивне управління світлофорами на основі штучного інтелекту стає ключовим фактором оптимізації трафіку. Такі системи дозволяють динамічно підлаштовуватися під реальну інтенсивність потоків, що не лише підвищує пропускну здатність перехресть, а й суттєво покращує екологічну ситуацію та загальний рівень безпеки для всіх учасників дорожнього руху.